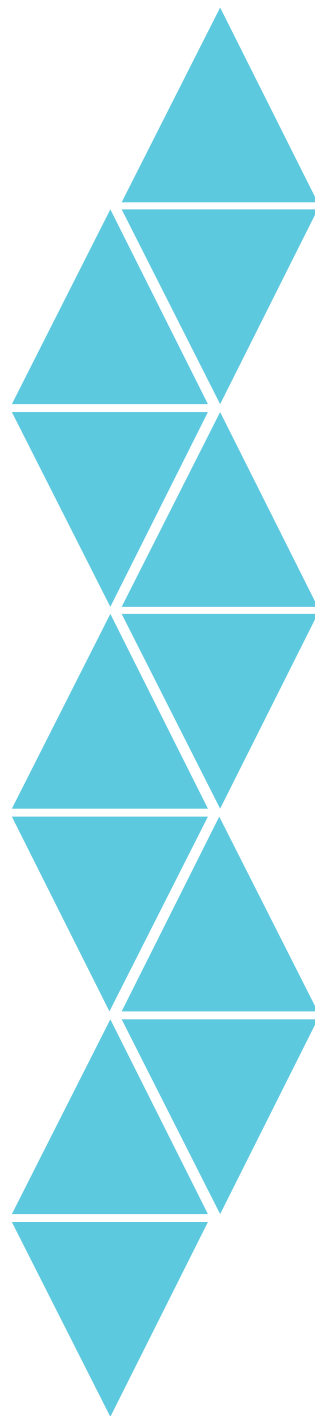
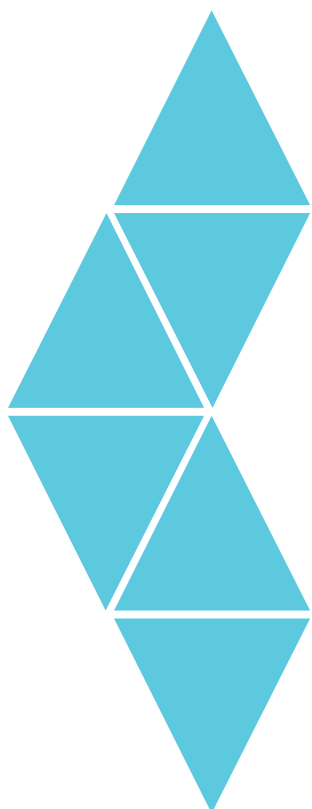

UGIFT SAMLIV

JURK

juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne brosjyren er utgitt av Juridisk rådgivning for kvinner (JURK). JURK er et studentdrevet rettshjelptiltak som gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner.

JURK tar forbehold om regelendringer i tiden etter publisering.

Vi takker for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

Oslo, august 1999

Anette B. Basma
Linn M. Humerfeldt

Revidert, våren 2009

Laddi Singh
Cathrine Skaarbrevik
Kristin Sannes Hansen

Revidert, våren 2016

Tuva Higdem
Else Marie Dramdal

Revidert, våren 2018

Camilla Winterstø
Melinda Karsrud

JURK (Juridisk rådgivning for kvinner) gir gratis juridisk rådgivning til alle som definerer seg som kvinner. Du kan finne informasjon om oss på internettsiden: www.jurk.no

Du kan også ringe oss på 22 84 29 50 eller komme til oss i Skippergata 23, 0154 Oslo.

Du kan alltid sende inn saken din til oss elektronisk! Det kan du gjøre på www.jurk.no → «Send oss din sak!»

INNHALDSFORTEGNELSE

1 INNLEDNING	4
2 RETTSSTILLINGEN UNDER SAMLIVET	4
2.1 Eierforhold og rådighet.....	4
2.2 Fastsettelse av eierforhold	6
2.3 Partenes ansvar for gjeld	9
2.4 Andre spørsmål.....	12
3 ØKONOMISK OPPGJØR VED SAMLIVETS OPPHØR	13
3.1 Opphør ved samlivsbrudd.....	13
3.1.1 Deling etter eiendomsgrensene.....	13
3.1.2 Unntak for felles bolig	14
3.1.3 Vederlag	18
3.1.4 Gjeld	19
3.2 Opphør av samlivet ved den enes død	20
3.2.1 Eierforhold.....	20
3.2.2 Unntak for felles bolig.....	21
3.2.3 Gjeld	22
3.2.4 Andre spørsmål.....	22
4 SAMBOERAVTALER.....	23
5 NYTTIGE KONTORER.....	24

1 INNLEDNING

Brosjyrens formål

Stadig flere velger å leve som samboere i stedet for å gifte seg. Mange tror at reglene som gjelder for ektefeller også gjelder for samboere hvis man har bodd sammen i to år. Dette er ikke riktig.

Brosjyren gir en kort oversikt over juridiske og praktiske spørsmål som er aktuelle under samlivet og ved samlivets opphør.

JURK ønsker å takke Peter Hambro og Ola Viken, som har bidratt med råd og veiledning under utarbeidelsen av brosjyren. Vi takker også for gode innspill fra øvrige medarbeidere i JURK.

2 RETTSSTILLINGEN UNDER SAMLIVET

2.1 Eierforhold og rådighet

Inngåelse av et samboerskap innebærer i utgangspunktet ikke noen endringer i hva hver av samboerne eier. Det hver av samboerne eide før de flyttet sammen, eier hver av dem altså fremdeles. Det samme gjelder som hovedregel for det man kjøper, arver eller får i gave under samlivet. Partene kan imidlertid bli sameiere av gjenstander under samlivet.

Hvem av partene som eier hva kan få betydning i flere sammenhenger. Eierforholdet har for det første betydning for hvem som kan råde over formuesgoder under samlivet. I tillegg kan det blant annet få betydning for den økonomiske delingen etter et samlivsbrudd eller ved den ene samboerens død.

Eierforholdet kan få særlig betydning overfor kreditorer. Det er derfor viktig at samboere registrerer det reelle eierforholdet, slik at man unngår at kreditorer tar beslag i andre eiendeler enn de som faktisk tilhører skyldneren. Du kan lese mer om hvordan man kan sikre sine rettigheter i punkt 2.2.4.

Eneeie

Som nevnt vil alt det en samboer bringer med seg inn i samlivet, og det hun eller han senere kjøper, arver eller får, i utgangspunktet være denne samboerens eneeie. Det betyr at han eller hun eier det alene.

Sameie

Sameie innebærer at to eller flere personer eier noe sammen med en ideell andel hver. Sameie mellom samboere kan for eksempel oppstå ved kjøp, avtale eller ved at partene får en gave i fellesskap. Hvis det kan bevises at det eksisterer et sameie, sier sameieloven § 2 at sameierne eier en like stor del hver, hvis ikke annet er avtalt eller fremgår på annen måte.

Rådighet

Eieren kan fritt råde over eiendeler som er i eneeie. Hvis den ene samboeren eier boligen alene, står han eller hun fritt til for eksempel å be den andre samboeren om å flytte. Eieren står også fritt til å pantsette og selge boligen.

Hvis en eiendel er i sameie, kan begge sameierne normalt bruke sameietingen. Hva sameierne kan gjøre med tingen, kan være fastsatt i avtalen mellom dem. Er ikke noe avtalt, enten uttrykkelig eller stilltiende, gjelder sameielovens regler.

Det følger av sameieloven at sameietingen kan brukes til det formålet den er anskaffet til, og på vanlig måte. Generelt kan hver av sameierne bruke tingen som om de eier den, men ikke utover sin sameieandel. Bruken må skje på en slik måte at den ikke er til skade for den andre sameieren. Utgifter til vedlikehold deles etter hvor stor andel man eier.

Sameierne kan når som helst selge eller pantsette sin andel av sameiegjenstanden, med mindre noe annet er avtalt eller forutsatt.

2.2 Fastsettelse av eierforhold

2.2.1 Avtale

Samboere kan avtale hvem som skal eie hva og med hvor stor del. Hvis en av samboerne eier en bolig alene, kan de avtale at den andre samboeren skal bli medeier. En slik avtale kan være muntlig eller skriftlig. Av bevismessige hensyn bør en slik avtale likevel være skriftlig. Du kan lese mer om samboeravtaler i kapittel 4.

Det er de reelle eierforholdene som er avgjørende, og ikke hvem som er registrert i grunnboken eller andre registre.

2.2.2 Erverv

Hvis samboerne ikke har avtalt hvem som skal eie en eiendel, er det personen som har *ervert* eiendelen som regnes for å være eier.

Det finnes mange måter å erverve en eiendel på. De vanligste måtene er ved kjøp, gave eller arv. Hvis for eksempel to samboere har kjøpt en bolig sammen, og begge har betalt for den, har de ervert denne eiendelen sammen. Da vil boligen være i sameie mellom dem. Hvis bare den ene av samboerne har kjøpt boligen, vil boligen som regel regnes for å tilhøre denne samboeren alene hvis ikke noe annet er avtalt.

Hvis samboerne har avtalt at den ene skal betale husleie for å bo i den andres bolig, vil dette normalt ikke regnes for å være et bidrag til anskaffelsen.

2.2.3 Sameie som følge av innsats under samlivet

Sameie kan også oppstå som følge av innsats under samlivet. Det er to vilkår som må være oppfylt for at en samboer skal bli medeier av en eiendel som følge av innsats under samlivet.

1. Direkte eller indirekte bidrag

Samboeren må for det første ha bidratt med direkte eller indirekte bidrag til anskaffelsen. Direkte bidrag kan for eksempel være egenkapital eller nedbetaling av lån, mens indirekte bidrag typisk vil være arbeid i hjemmet og betaling av forbruksutgifter.

For å bli medeier som følge av indirekte bidrag, må samboeren gjennom arbeidet i hjemmet eller betalingen av forbruksutgiftene ha frigjort tid eller kapital for den andre samboeren ved å ta mer enn sin del av forbruksutgiftene eller hjemmearbeidet.

2. Felles prosjekt

For det andre må anskaffelsen av eiendelen ha vært et felles prosjekt for samboerne. Dette betyr at eiendelen må ha vært til felles personlig bruk og at det var et visst nivå av enighet om anskaffelsen.

Det skal mye til å bli medeier i en bolig som den ene samboeren eide før samlivets start hvis samboerne ikke har en avtale om eierforholdet.

Hvis en samboer mener at han eller hun har blitt medeier av en eiendel som følge av innsats under samlivet, må denne samboeren ta saken til retten hvis samboerne ikke blir enige om eierforholdene.

Det må vurderes konkret i hver enkelt sak om en samboer har blitt medeier. Denne vurderingen er skjønnsmessig.

2.2.4 Hvordan sikre sin sameieandel

Fast eiendom

Tinglysing er en særlig form for registrering av forskjellige disposisjoner. Alle dokumenter som gir uttrykk for rettigheter til fast eiendom kan registreres i et offentlig register (grunnboken). Grunnboken viser hvem som til

enhver tid er eier (hjemmelshaver) av en eiendom, og hvilke rettigheter, plikter eller panteheftelser som er registrert (tinglyst) på eiendommen. Opplysningene i grunnboken er tilgjengelig for alle.

For å hindre at en sameier foretar disposisjoner utover sin sameieandel, kan den andre sameieren tinglyse sin rettighet. Ved tinglysing vil sameieandelen være synlig for andre. Dette kan for eksempel være en kjøper eller en panthaver. Du kan lese mer om dette på www.kartverket.no.

Eksempel:

Lars og Kari er samboere. De kjøper seg et rekkehus sammen. Kari har stor gjeld og problemer med å betale kreditorene sine, og hun ønsker derfor å selge rekkehuset. Lars har imidlertid registrert sin sameieandel i grunnboken, slik at også han står som hjemmelshaver. Kari kan da kun selge eller pantsette sin andel i rekkehuset. For å råde over hele rekkehuset, trenger hun samtykke fra Lars.

Bil

Rettigheter og heftelser i biler kan registreres i løsereregisteret i Brønnøysund.

2.3 Partenes ansvar for gjeld

En samboer kan bare stifte gjeld med virkning for seg selv. En samboer blir altså bare ansvarlig for de forpliktelser han eller hun selv pådrar seg. Hvis en samboer har mye gjeld, kan altså ikke kreditor (den man skylder

penger) kreve at den andre samboeren skal betale.

Det er viktig å skille mellom gjeldsansvar utad og innad. Gjeldsansvaret utad har betydning for hvem kreditor kan kreve betaling fra. Gjeldsansvaret innad sier noe om hvordan samboerne fordeler ansvaret for gjelden seg imellom.

Gjeldsansvaret utad

Hvis en samboer er ansvarlig for gjeld alene utad (overfor kreditor), kan kreditor ikke kreve at den andre samboeren betaler.

Samboere kan ta opp lån sammen, og da vil begge være ansvarlig overfor kreditor. Da vil de ofte være solidarisk ansvarlige. Dette betyr at kreditor kan kreve at én av samboerne betaler hele beløpet.

Gjeldsansvaret innad

Samboere kan avtale at gjeldsansvaret innad (mellom samboerne) skal være annerledes enn ansvaret utad (overfor kreditor). En slik avtale trenger ikke å være skriftlig, men det er enklere å bevise at man har en avtale hvis den er inngått skriftlig.

Det må vurderes konkret i hver enkelt sak om samboerne har inngått en avtale om at begge skal være ansvarlige for gjelden innad. I vurderingen blir det blant annet lagt vekt på hensikten med låneopptaket og om lånet skulle være til felles bruk.

Selv om bare én av samboerne er ansvarlig utad, kan samboerne seg i mellom avtale at begge to skal være ansvarlige for gjelden. Da kan den samboeren som er ansvarlig utad

(overfor kreditor) kreve at den andre samboeren også skal betale. Kreditor kan likevel bare kreve betaling av den som står ansvarlig utad.

Hvis begge samboerne står ansvarlig utad (overfor kreditor), kan de avtale seg imellom at bare den ene skal være ansvarlig innad. Da kan kreditor likevel kreve at begge skal betale.

Hvis en av samboerne betaler for gjeld som den andre samboeren skulle ha betalt, kan han eller hun ha et regresskrav. Det betyr at samboeren som har betalt for mye kan kreve at den andre samboeren betaler det han eller hun skulle ha betalt etter avtalen mellom samboerne.

Eksempel:

Lars og Kari er samboere. Lars har tatt opp et lån i banken på 100 000 kroner. Lars er ansvarlig for dette alene overfor banken, men han og Kari har avtalt at de skal være ansvarlige for å betale 50 000 kroner hver.

Banken kan kreve at Lars skal betale hele beløpet på 100 000 kroner. Banken kan ikke kreve at Kari skal betale. Lars kan likevel kreve at Kari skal betale 50 000 kroner av beløpet til ham.

Tvangsinndrivelse av gjeld

Hvis lånet ikke blir betalt, kan kreditor tvangsinndrive gjelden ved å ta beslag i de eiendelene som tilhører skyldneren (den som skylder penger). Kreditor kan vanligvis ikke ta beslag i eiendeler som tilhører skyldneres samboer.

2.4 Andre spørsmål

2.4.1 Betaling av utgifter

Hver av samboerne har i utgangspunktet kun plikt til å betale utgiftene knyttet til de ting han eller hun eier. Partene kan likevel inngå avtale om hvordan utgifter skal fordeles.

Samboere har ingen lovbestemt forsørgelsesplikt. Forsørgelsesplikt må være avtalt eller stilltiende forutsatt.

2.4.2 Ytelser fra folketrygden

Samboere som har eller har hatt barn sammen er likestilt med ektefeller når det gjelder trygdeytelser. Også samboere som tidligere har vært gift med hverandre likestilles med ektefeller for ytelser fra folketrygden. En samboer som mottar ytelser fra folketrygden, plikter å melde fra til NAV om sitt samboerskap.

For å få informasjon om trygdereglene, kan du kontakte ditt lokale NAV-kontor. De har opplysnings- og veiledningsplikt.

2.4.3 Skatt

Du kan få informasjon om skattereglene ved å gå inn på internettsiden www.skatteetaten.no.

2.4.4 Livsforsikring

Samboere kan oppnevne hverandre som begunstiget til å få utbetalt livsforsikring. Den som tegner forsikringen får denne utbetalt hvis samboeren dør, eventuelt blir ufør. En slik begunstigelse kan være et godt alternativ for samboerne til å sikre hverandre hvis en av dem dør. Se mer om dette i punkt 3.2.4.

3 ØKONOMISK OPPGJØR VED SAMLIVETS OPPHØR

3.1 Opphør ved samlivsbrudd

Samboere står fritt til å avtale hvordan de vil fordele eiendeler, verdier og gjeld ved samlivsbruddet. En slik avtale bør være skriftlig. Hvis samboerne har inngått en samboeravtale om hvordan det økonomiske oppgjøret skal gjennomføres, enten i løpet av samlivet eller i forbindelse med bruddet, skal denne følges. Du kan lese mer om samboeravtaler i kapittel 4.

Urimelighet

En avtale om hvordan det økonomiske oppgjøret skal skje kan kreves satt til side på grunn av urimelighet. Det skal imidlertid mye til for å få satt en avtale til side.

3.1.1 Deling etter eiendomsgrensene

Hvis samboerne ikke har inngått samboeravtale som sier noe annet, beholder hver av dem i utgangspunktet sine egne

eiendeler og sin egen gjeld ved samlivsbrudd.

For informasjon om hvordan eierforhold mellom samboere fastsettes, se brosjyrens punkt 2.2.

Eneeie

Eiendeler som er i eneeie beholdes i utgangspunktet av den samboeren som eier dem.

Sameie

Hvis samboerne har gjenstander som er i sameie, vil ikke sameiet automatisk bli oppløst ved samlivsbrudd.

Hvis samboerne ikke blir enige om hvem av dem som skal overta eiendelene som er i sameie mellom dem, har de to muligheter. Hver av samboerne kan enten selge sin andel til noen andre eller kreve sameiet tvangsoppløst.

Frem til sameiegjenstanden er solgt, enten ved frivillig eller tvungen oppløsning av sameiet, har begge sameierne like stor rett til å benytte eiendelen. Den ene sameieren kan for eksempel ikke bytte lås til felles bolig, slik at den andre ikke får tilgang til boligen.

3.1.2 Unntak for felles bolig

Hvis samboerne ikke blir enige om hvem som skal overta deres felles bolig, kan en av dem ha rett til å overta boligen etter reglene i husstandsfellesskapsloven. Dette gjelder selv om det er den andre samboeren som eier boligen. Disse reglene er derfor et unntak fra hovedregelen om at samboere beholder egne

eiendeler ved samlivsbrudd. Samboeren som krever å overta boligen etter disse reglene må ta saken til domstolen hvis samboerne ikke blir enige.

Betaling

Den som overtar en bolig etter reglene i husstandsfellesskapsloven må betale ut den andre. Det skal betales markedsverdi på det tidspunktet det bestemmes at samboeren skal få overta boligen. Den som overtar boligen får vanligvis en frist på seks måneder til å betale.

Fire vilkår må som hovedregel være oppfylt for at en samboer skal kunne overta boligen etter reglene i husstandsfellesskapsloven.

1. Alder

Samboerne må være over 18 år.

2. To års samliv eller felles barn

Samboerne må *enten* ha bodd sammen i minst to år, *eller* så de må ha, ha hatt eller vente barn sammen.

Uavhengig av om samboerne har hatt samme folkeregistrerte adresse, må de på annen måte kunne bevise at de har bodd sammen i minst to år.

3. Felles bolig

Eiendommen som samboeren krever å overta må «utelukkende eller hovedsakelig» ha tjent som felles bolig for samboerne.

At boligen må ha vært samboernes «felles bolig», betyr at det må være snakk om samboernes faste tilholdssted. Det må være snakk om en bolig som samboerne har bodd i sammen. Hvis bare én av dem har bodd i boligen, er ikke vilkåret oppfylt. Vilkåret er

heller ikke oppfylt hvis det dreier seg om en bolig som samboerne har leid ut mens de bodde i en annen bolig, eller hvis det dreier seg om en fritidsbolig som ikke har vært samboernes faste tilholdssted.

Hvis boligen for eksempel er knyttet til gårdsdrift, vil vilkåret normalt ikke være oppfylt. Dette er fordi eiendommen har blitt brukt til næringsvirksomhet, og altså ikke «hovedsakelig» har tjent som felles bolig for samboerne.

4. Sterke grunner

Det siste vilkåret er at samboeren må ha «sterke grunner» som taler for at han eller hun skal få overta boligen.

En samboer kan ha «sterke grunner» for å ville overta boligen hvis han eller hun har interesser og behov for å overta boligen som veier tyngre enn den andres behov for å beholde boligen.

Det må vurderes konkret i hver enkelt sak om en samboer har «sterke grunner» for å ville overta boligen. Det legges blant annet vekt på hvem barna skal bo sammen med og barnas behov. I tillegg legges det blant annet vekt på samboernes tilknytning til stedet der boligen ligger og samboerskapets varighet.

Hvis boligen er i sameie mellom partene og partene ikke har barn, kan det tenkes at ingen av partene har sterke grunner for å overta boligen. Ingen av partene kan da kreve å få overta boligen etter reglene i husstandsfellesskapsloven. Partene må gå veien om tvangsoppløsning etter reglene i sameieloven hvis de ikke blir enige.

Unntak ved odelsrett, arv og gave

Retten til å overta en bolig etter husstandsfellesskapsloven gjelder ikke når den andre parten har odelsrett til eiendommen. Den gjelder heller ikke når boligen er ervervet fra den andre samboerens slekt ved arv eller gave.

3.1.2.1 Bruksrett til felles bolig

Selv om en samboer ikke har sterke nok grunner til å få overta en bolig etter husstandsfellesskapsloven, kan han eller hun i noen tilfeller få en bruksrett til boligen. For å få en bruksrett til en bolig etter reglene i husstandsfellesskapsloven, må man ha «særlige grunner».

Det skal mindre til for å få bruksrett til boligen enn for å få overta boligen. Hvis en part får bruksrett til boligen, kan den andre kreve markedsleie for sin del av boligen.

For bruksrett gjelder også vilkåret om at samboerne må være minst 18 år gamle. I tillegg må samlivet ha vart i minst to år, eller så må partene ha, ha hatt eller vente barn sammen. Det kreves også at det dreier seg om en «felles bolig» som nevnt i punkt 3.1.2.

En samboer kan også få bruksrett til bolig som den andre samboeren har odelsrett til eller som er ervervet fra hennes eller hans slekt ved arv eller gave.

En bruksrett bør tinglyses i grunnboken. Hvis bruksretten ikke er tinglyst, kan den falle bort ved salg eller tvangssalg av boligen.

3.1.2.2 Rett til å overta leiekontrakt til felles bolig

Leiet bolig

En samboer kan i noen tilfeller få rett til å overta en husleiekontrakt som står i den andre samboerens navn. Samboeren som krever å overta husleiekontrakten må ha «sterke grunner». Også her gjelder vilkåret om at samboerne må ha fylt 18 år, og vilkåret om at samlivet må ha vart i minst to år eller at samboerne har, har hatt eller venter barn sammen. I tillegg må det dreie seg om samboernes felles hjem.

Utleieren kan ikke motsette seg slik overdragelse av leiekontrakten så lenge vilkårene etter husstandsfellesskapsloven er oppfylt. Utleieren må varsles om overdragelsen.

3.1.3 Vederlag

For samboerforhold gjelder som utgangspunkt et prinsipp om ytelse uten gjenytelse. Det betyr at en samboer som hovedregel ikke kan kreve å få tilbake verdier som han eller hun har gitt til den andre i løpet av samlivet. En samboer kan som hovedregel heller ikke kreve noen kompensasjon for økonomiske fordeler som er gitt til den andre i løpet av samlivet. Samboerne kan likevel fritt avtale at en av dem skal betale den andre et vederlag.

Hvis samboerne ikke blir enige om at den ene skal få et vederlag fra den andre, kan

domstolene i noen tilfeller bestemme at den ene samboeren må betale den andre et vederlag. Da er det to vilkår som må være oppfylt.

1. Økonomisk fordel

Samboeren som krever vederlag må ha tilført den andre samboeren en betydelig økonomisk fordel. Dette kan for eksempel skje ved direkte pengetilskudd eller ved oppussingsarbeid og lignende på den andres eiendom. Samboeren kan også ha tilført den andre en betydelig økonomisk fordel ved å ha tatt mer enn sin del av arbeid i hjemmet, herunder omsorg for felles barn, eller å ha betalt mer enn sin del av forbruksutgifter.

2. Rimelighet

Det må i tillegg være rimelig å tilkjenne vederlag. Om det er rimelig å tilkjenne vederlag, avgjøres blant annet ut fra samboerens økonomi og behov for midler i fremtiden. Samboerskapets varighet er også av betydning.

Domstolen vil foreta en skjønnsmessig vurdering av om vederlag skal tilkjennes. Det skal mye til for å bli tilkjent vederlag.

3.1.4 Gjeld

På samme måte som hver av partene i utgangspunktet beholder sine eiendeler ved et samlivsbrudd, beholder de også sin gjeld. Den som er ansvarlig overfor eventuelle kreditorer vil også fortsette å være ansvarlig overfor disse etter et samlivsbrudd. Dette gjelder uavhengig av hva partene avtaler eksempelvis i forbindelse med overtakelse av bolig.

Det er viktig å være klar over at avtaler mellom samboerne om endring av gjeldsansvaret ikke får virkning overfor långiver. Man bør derfor ikke skrive under på skjøte som overfører eiendomsretten til den andre parten før man har fått en skriftlig erklæring fra långiver om at man er fri fra sitt ansvar som skyldner.

3.2 Opphør av samlivet ved den enes død

Når samlivet opphører ved at den ene samboeren dør, må man først klargjøre hvem av samboerne som eide hvilke eiendeler og hvem som var ansvarlig for hvilken gjeld. Deretter må man finne ut hvem som skal arve det den avdøde etterlater seg. For mer informasjon om hvem som skal motta arv fra den avdøde, kan du lese JURKs brosjyre «Arv».

Den ene samboerens død vil også kunne få betydning for livsforsikring og offentlige ytelser.

3.2.1 Eierforhold

Som ved et økonomisk oppgjør etter samlivsbrudd, er det eierforholdene som er avgjørende for hvordan eiendeler skal fordeles når en av samboerne dør. Se punkt 2.2 for informasjon om fastsettelse av eierforhold.

Hvis samboerne har inngått en avtale om det

økonomiske oppgjøret ved den enes død, kan dette i noen tilfeller regnes for å være en testamentarisk disposisjon. Da må formkravene for testament være oppfylt, og disposisjonen må respektere pliktdelsarven til eventuelle livsarvinger. Du kan lese mer om testamentariske disposisjoner i JURKs brosjyre «Arv».

3.2.2 Unntak for felles bolig

Husstandsfellesskapsloven

Når samlivet opphører ved den ene samboerens død, har gjenlevende samboer på visse vilkår rett til å overta partenes felles bolig og innbo etter reglene i husstandsfellesskapsloven. Denne retten er en forkjøpsrett, ikke en rett til å overta boligen og innboet uten å betale for det.

Når det gjelder vilkårene, vises det i hovedsak til det som er skrevet om dette i forbindelse med samlivsbrudd i brosjyrens punkt 3.1.2. Det må foreligge spesielle hensyn som taler for at gjenlevende samboer skal prioriteres fremfor avdødes arvinger.

Leid bolig

Hvis samboerne bodde i leid bolig på dødstidspunktet, kan gjenlevende samboer i noen tilfeller ha rett til å overta husleieavtalen. Da må gjenlevende samboer ha bodd sammen med avdøde i to år, og de må ha, ha hatt eller vente barn sammen.

Hvis den ene samboeren dør, kan ikke gjenlevende samboer kreve bruksrett til boligen slik som ved samlivsbrudd. En eventuell bruksrett må i så fall følge av en

avtale mellom gjenlevende samboer og arvingene etter avdøde.

Ved et offentlig skifte kan tingretten avgjøre spørsmål om overtakelse av bolig og innbo etter reglene i husstandsfellesskapsloven.

3.2.3 Gjeld

Dødsboet etter avdøde blir ansvarlig overfor kreditor for den gjelden som avdøde var ansvarlig for alene. Hvis samboerne avtalte et annet ansvarsforhold innad, kan dødsboet kreve at gjenlevende samboer betaler sin del til dødsboet.

Hvis samboerne var solidarisk ansvarlige for gjelden, vil kreditor kunne kreve hele beløpet av gjenlevende samboer. Gjenlevende samboer kan i et slikt tilfelle kreve at dødsboet betaler den delen av gjelden som samboerne avtalte at avdøde skulle være ansvarlig for. Se punkt 2.3 for informasjon om gjeldsansvar mellom samboere.

3.2.4 Andre spørsmål

Offentlige ytelser

Gjenlevende samboer kan i visse tilfeller ha krav på ytelser ved den andres død. Ved å kontakte ditt lokale NAV-kontor kan du få vite om du har krav på ytelser. NAV har veilednings- og opplysningsplikt.

Livsforsikring

Hvis den avdøde har oppnevnt sin samboer som begunstiget til en livsforsikring, vil utbetalingen vanligvis tilfalle samboeren, og

ikke dødsboet.

4 SAMBOERAVTALER

Det finnes ikke noen lov som direkte regulerer det økonomiske forholdet mellom samboere, og derfor er det viktig at partene inngår samboeravtale.

En samboeravtale bør på en ryddig og oversiktlig måte avklare alt om eierforhold, ansvar for gjeld, forpliktelser overfor hverandre og hvordan det økonomiske oppgjøret skal skje ved et eventuelt samlivsbrudd. Ved å inngå en samboeravtale kan samboerne forebygge konflikter.

Samboeravtaler kan settes til side på grunn av urimelighet. Det skal mye til før domstolen setter en avtale til side på grunn av urimelighet.

Eiendom og løsøre

Samboerne bør avtale eierforholdet i bolig, fritidseiendom, biler, innbo og andre eiendeler. Det er også en fordel å avtale ansvaret for dekning av utgifter knyttet til eiendelene. Eierforholdet for fast eiendom bør tinglyses i grunnboken.

Kapital og gjeldsforhold

Samboerne bør avtale hvem som er eier av bankinnskudd og andre fordringer. De bør også avtale hva som skal skje med forsikringsutbetalinger. I tillegg bør de avtale hvem som har det interne ansvar for gjeld.

Utgiftsdekning under samlivet

Samboerne bør avtale hvordan de skal fordele utgifter til felles husholdning. De bør også

avtale om de skal ha gjensidig plikt til å forsørge hverandre.

Deling ved samlivsbrudd

Samboerne bør avtale hvordan det økonomiske oppgjøret skal skje hvis samlivet skulle opphøre.

Partene kan for eksempel avtale hvem av dem som skal overta felles bolig ved et samlivsbrudd, hvem som skal overta gjelden knyttet til boligen og hvordan oppgjøret ellers skal skje. Det bør også avtales hvilken rett hver av partene skal ha til å råde over eiendelene i tiden fra partene bestemmer seg for å avbryte samlivet til oppgjøret er gjennomført. Videre bør det avtales hva som skal skje med bankinnskudd og med begunstigelser til livsforsikringer.

Hvis en av samboerne er hjemmeværende med felles barn mens den andre er i arbeid, bør de avtale hvordan den hjemmeværende skal få kompensasjon for sin innsats ved et eventuelt samlivsbrudd. Det samme gjelder hvis en av samboerne betaler forbruksutgifter mens den andre investerer i varige verdier.

5 NYTTIGE KONTORER

JURK

Skippergata 23, 0154 Oslo
Tlf: 22 84 29 50
www.jurk.no

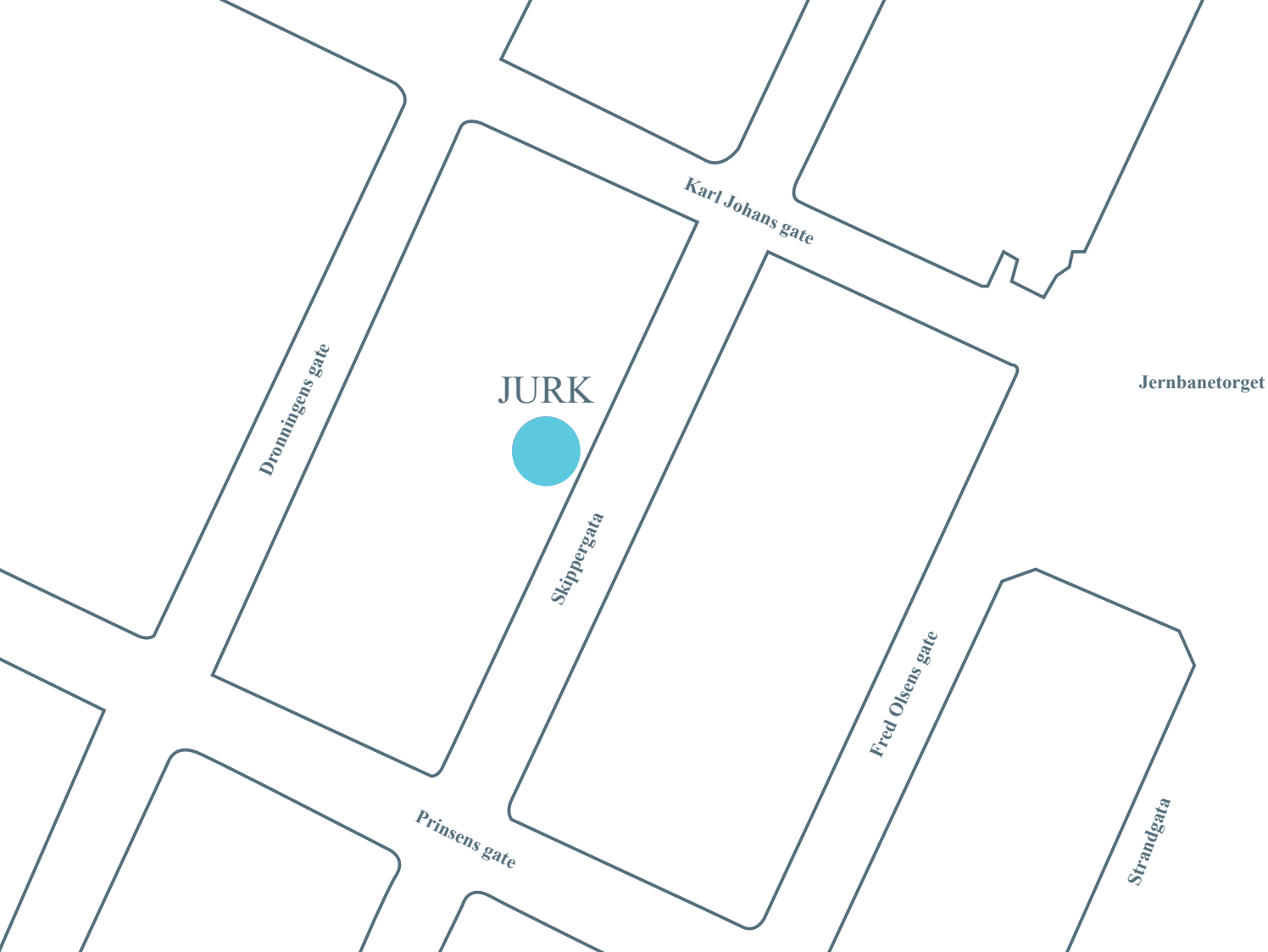
JUSSBUSS

Skippergata 23, 0154 Oslo
Tlf: 22 84 29 00

Jussformidlingen i

Sydneshaugen 10, 5007 Bergen,

Bergen	Tlf: 55 58 96 00
Jushjelpa i Midt-Norge	Bispegata 9c, 7012 Trondheim, Tlf: 73 51 52 50
Jusshjelpa i Nord-Norge	Terminalgata 38, 9019 Tromsø, Tlf: 77 64 45 59
Kontoret for fri rettshjelp Advokatvakten	Ta kontakt med fylkeskommunen Ta kontakt med fylkeskommunen
NAV kontor	Finnes i hver kommune
Familievernkontor	Finnes i hver kommune
Ligningskontor	Finnes i hver kommune

KONTAKT OSS

**Telefon:
22 84 29 50**

**Adresse:
Juridisk rådgivning for kvinner
Skippergata 23
0154 Oslo**

www.jurk.no

